
COLOFOON

VRIND is een uitgave van:
Administratie Planning en Statistiek
Departement Algemene Zaken en Financiën
Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Boudewijnlaan 30, 1000 Brussel
Tel. 02 553 57 84
Fax 02 553 58 08

D/2005/3241/096
ISBN 90-403-0225-1
NUR 781

Verantwoordelijke uitgever:
Josée Lemaitre, directeur-generaal

Realisatie:
F-Twee uitgeverij, Gent [www.f-twee.be]
in samenwerking met
Grafisch Buro Baba, Geluwe
Drukkerij Hendrix, Peer

Gedrukt op chloorvrij milieuvriendelijk papier.

7.2 Sport

Sportparticipatie

Meer Vlamingen aan het sporten krijgen, blijft een beleidsprioriteit. Het accent ligt daarbij op het regelmatig sporten, het liefst in clubverband. De jongeren en de groeiende groep van de 50-plussers zijn prioritaire doelgroepen. Een eerste reden is de algemene volksgezondheid en in het bijzonder de fysieke conditie van de jeugd. Daarnaast wordt steeds meer nadruk gelegd op de integratieve functie van sport. Sport zou mensen dichter bij elkaar brengen, wederzijds begrip creëren en het vertrouwen in de medemens verhogen. Op die manier zou sport democratiserend werken.

1. Algemene sportparticipatie

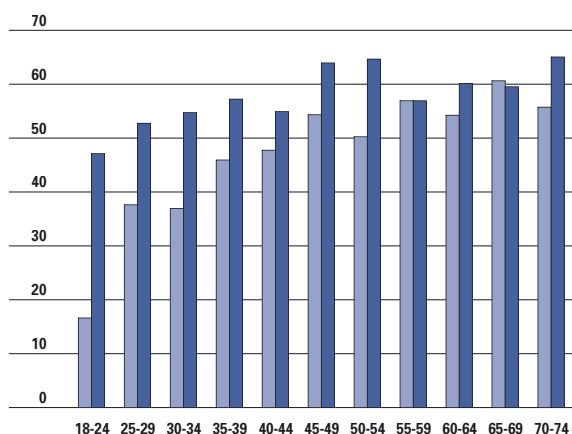
62% van de Vlamingen zegt te **sporten**, met 65% van de mannen en 59% van de vrouwen. Dit zijn hogere percentages dan bij een gelijkaardige APS-bevraging in 1999, waar 55% zij te sporten. De kloof tussen mannen en vrouwen is daarbij kleiner geworden: van 11% in 1999 naar 6% in 2004. Uit onderzoek van het Steunpunt Sport, Beweging en Gezondheid blijkt dat de **fysieke fitheid** van de Vlaming en in het bijzonder van de vrouwen te wensen over laat. Voldoende fysieke activiteit voorkomt overgewicht en een hele reeks aandoeningen zoals hoge bloeddruk, hart- en vaatziekten, diabetes en sommige kankers. Het loont dan ook de moeite om het sedentair gedrag van de Vlaming na te gaan. Van **sedentair gedrag** is sprake als de fysieke activiteit een bepaalde minimumwaarde niet bereikt (internationaal afgesproken norm). Van de volwassen vrouwen in om het even welke leeftijdscategorie haalt minstens 66% niet de kritische minimumdrempel voor dagelijks fysieke activiteit, bij de mannen is dat 40%. Opvallend is de hoge graad van sedentariteit voor de jongste leeftijdsgroep (61,5% voor de mannen en 84,5% voor de vrouwen). De laagste percentages zijn te vinden bij de werkende mannen. De minst sedentaire leeftijd blijkt 40 tot 44 jaar te zijn. Opvallend is de plotse toename van het sedentaire leven bij de overgang van de beroepsfase naar de pensioensfase.

ningen zoals hoge bloeddruk, hart- en vaatziekten, diabetes en sommige kankers. Het loont dan ook de moeite om het sedentair gedrag van de Vlaming na te gaan. Van **sedentair gedrag** is sprake als de fysieke activiteit een bepaalde minimumwaarde niet bereikt (internationaal afgesproken norm). Van de volwassen vrouwen in om het even welke leeftijdscategorie haalt minstens 66% niet de kritische minimumdrempel voor dagelijks fysieke activiteit, bij de mannen is dat 40%. Opvallend is de hoge graad van sedentariteit voor de jongste leeftijdsgroep (61,5% voor de mannen en 84,5% voor de vrouwen). De laagste percentages zijn te vinden bij de werkende mannen.

De minst sedentaire leeftijd blijkt 40 tot 44 jaar te zijn. Opvallend is de plotse toename van het sedentaire leven bij de overgang van de beroepsfase naar de pensioensfase.

Het **lidmaatschap** is de voorbije jaren vrij stabiel gebleven. Vanaf 55 jaar treedt een sterke daling op. Vooral mannen en hogeropgeleiden zijn lid. Hogeropgeleiden hebben tot driemaal meer kans op sportdeelname dan lageropgeleiden. Het duidelijke verschil naar opleidingsniveau zet meteen vraagtekens bij het idee dat dankzij sportbeoefening sociale overbrugging en contact tussen

SPORTINACTIVITEIT

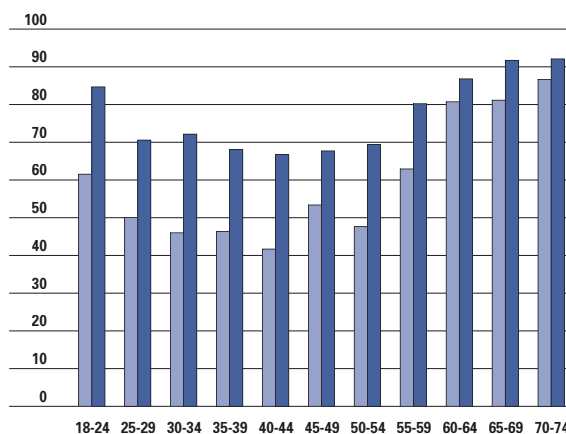

7.71 Sportinactiviteit (%) in 2004.

Bron: Steunpunt Sport, Beweging en Gezondheid.

mannen
vrouwen

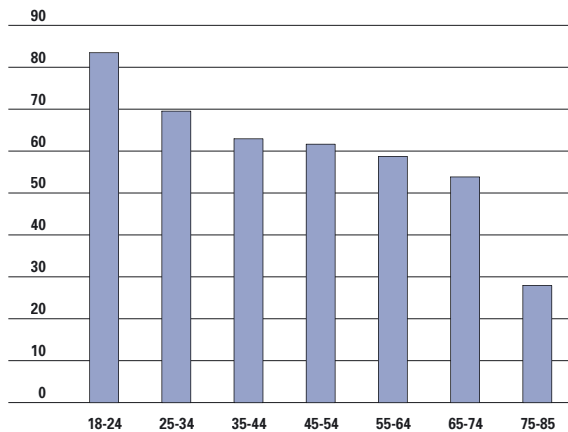
SEDAIRE LEVENSTIJL

7.72 Bevolking met een sedentaire levensstijl (2004), in %. Bron: Steunpunt Sport, Beweging en Gezondheid.

mannen
vrouwen

SPORT NAAR LEEFTIJD

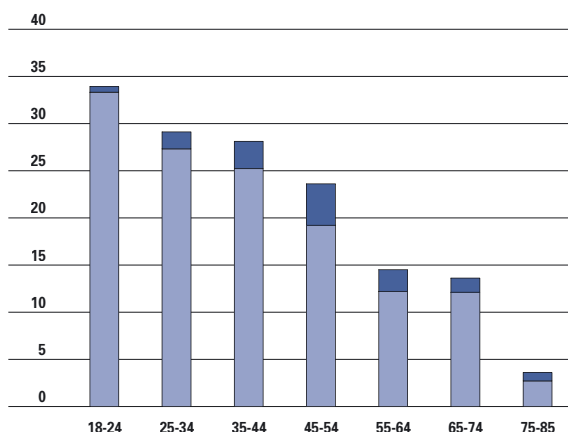
7.73 Sportbeoefening naar leeftijd in 2004, in %. Bron: APS-survey.

verschillende opleidingsniveaus zou ontstaan.

54 % van de mannen en 47% van de vrouwen zeggen **meerdere keren per maand** aan sport te doen. Dit is merklijk meer dan de voorgaande jaren. Voor een deel is dit waarschijnlijk te wijten aan de bevraging van sportbeoefening en beoefende sporttakken die in 2004 aan deze vraag voorafgaat.

De **'sportintensiteit'** meet het aantal uren dat men per week sport. In 2004 sporten 40% van de mannen en een kwart van de vrouwen meer dan 3 uur per week. In 1999 was dit nog een derde van de mannen en een vijfde van de vrouwen. De leeftijdsgroepen 24 tot 35 jaar en 74 tot 85 jaar scoren duidelijk minder. Er is nauwelijks een verschil tussen de verschillende opleidingsniveaus.

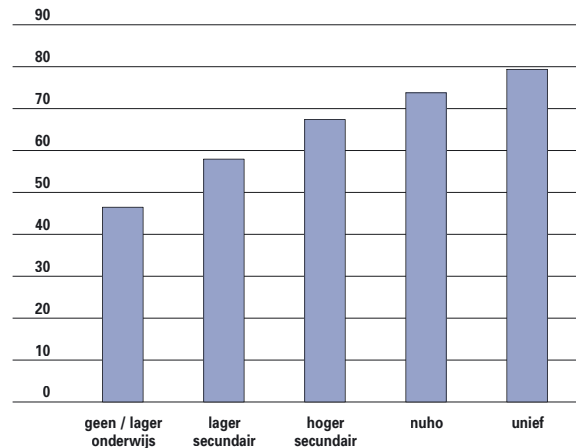
ACTIEF LID NAAR LEEFTIJD

7.75 Actief lidmaatschap naar leeftijd in 2004, in %. Bron: APS-survey.

bestuurslid
actief lid

SPORT NAAR OPLEIDING

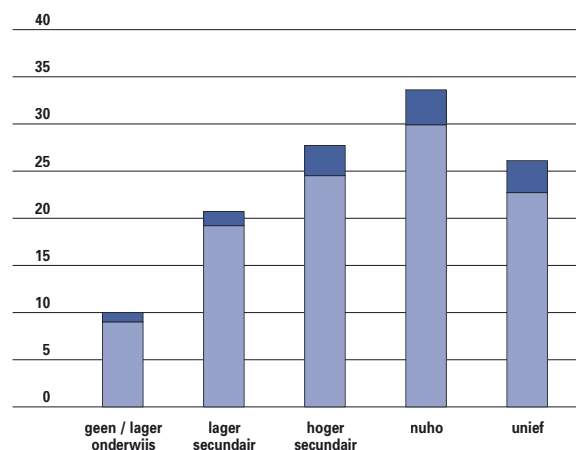

7.74 Sportbeoefening naar opleidingsniveau in 2004, in %. Bron: APS-survey.

Die verschillen duiken wel op in de categorie 1 tot 3 uur sport per week. Voorzichtigheid bij interpretaties naar leeftijd en opleidingsniveau is geboden omdat deze variabelen sterk samenhangen vermits de ouderen lager opgeleid zijn dan de jongeren. Het intensiteitniveau lijkt toch redelijk hoog te liggen wat wellicht te maken heeft met de ruime interpretatie van sport in de APS-survey. Ook socio-culturele sportactiviteiten worden als sportbeoefening beschouwd.

De **'sportdiversiteit'** bekijkt hoeveel sporttakken men beoefent. Opnieuw is er een verschil naargelang het opleidingsniveau. Hogeropgeleiden hebben een grotere sportdiversiteit dan lageropgeleiden. Vanaf 45 jaar neemt het aantal sporten dat men

ACTIEF LID NAAR OPLEIDINGSNIVEAU

7.76 Actief lidmaatschap naar opleidingsniveau in 2004, in %. Bron: APS-survey.

bestuurslid
actief lid

ACTIEF LID NAAR GESLACHT

		2001	2002	2003	2004
Actief lid	man	22,9	23,3	21,0	25,1
	vrouw	14,9	15,2	14,9	15,5
	Totaal	18,8	19,2	18,0	20,2
Bestuurslid	man	4,4	4,7	4,3	3,9
	vrouw	0,1	0,8	1,0	0,8
	Totaal	2,2	2,7	2,7	2,3

7.77 Actief lidmaatschap van een sportvereniging naar geslacht, in %.
Bron: APS-surveys.

SPORTDIVERSITEIT

	GEEN/LO	LAGER SEC	HOGER SEC	NUHO	UNIEF
1 sport	46,7	50,8	36,7	33,3	32,4
2 sporten	43,9	32,8	38,5	34,4	32,4
3 sporten	5,0	10,6	18,8	24,4	22,1
4 sporten	2,2	3,7	4,8	6,1	10,3
5 sporten	2,2	2,1	1,2	1,7	2,9

7.80 Sportdiversiteit naar opleidingsniveau in 2004, in %.
Bron: APS-survey.

SPORTFREQUENTIE

	MAN	VROUW	GEEN/LO	LAGER SEC	HOGER SEC	NUHO	UNIEF	TOTAAL
Nooit	35,2	45,5	59,1	44,8	34,0	25,9	18,0	40,5
Eén keer per jaar	1,1	0,6	0,0	0,9	1,6	0,8	1,1	0,8
Meerdere keren per jaar	7,3	3,9	4,9	4,9	5,8	7,4	4,5	5,6
Eén keer per maand	2,5	3,2	1,3	2,1	4,0	2,5	6,7	2,8
Meerdere keren per maand	54,0	46,7	34,7	47,3	54,5	63,4	69,7	50,3

7.78 Sportfrequentie naar geslacht, opleidingsniveau in 2004, in %. Bron: APS-survey.

SPORTINTENSITEIT

	MAN	VROUW	GEEN/LO	LAGER SEC	HOGER SEC	NUHO	UNIEF	TOTAAL
Niet- tot matig sportactieven (0 tot en met 1 uur per week)	41,2	51,3	59,5	48,6	40,7	39,0	32,2	46,3
Sportactieven (meer dan 1 tot en met 3 uur per week)	18,9	22,9	9,6	18,0	24,1	31,5	33,3	20,9
Zeer sportactieven (meer dan 3 uur per week)	39,9	25,8	30,9	33,3	35,2	29,5	34,5	32,7

7.79 Sportintensiteit naar geslacht, opleidingsniveau in 2004, in %. Bron: APS-survey.

beoefent sterk af. Opmerkelijk: voor sportdiversiteit is er geen verschil naar geslacht.

28% van de sporters beweert enkel individueel aan sport te doen. Dit percentage ligt wat hoger bij de vrouwen (30%) dan bij de mannen (26%). De meest **populaire sporten** blijven net zoals in 1999 fietsen, wandelen en zwemmen. Opmerkelijk

is de 4de plaats van fitness, in 1999 was dit nog voetbal. Voetbal is trouwens de enige teamsport die overblijft in de top 10. Volleybal verdween uit de top 10. De teamsporten lijken dus aan populariteit te verliezen ten nadele van de individuele sporten. In de leeftijdsgroep 14 tot 18 jaar zijn zwemmen, fietsen, lopen en voetbal de populairste sporten. Meer dan de helft van deze groep beoefent een van

SPORTBEOEFENING NAAR GESLACHT

	VERENIGING			MET VRIENDEN OF ANDER VERBAND			INDIVIDUEEL		
	MAN	VROUW	TOTAAL	MAN	VROUW	TOTAAL	MAN	VROUW	TOTAAL
Vlaamse bevolking	28,7	20,1	24,3	37,8	32,2	35	48,1	42,1	45,0
Sportieve populatie	44,2	34,3	39,4	58,2	54,9	56,6	74	71,8	73,0

7.81 Context van de sportbeoefening naar geslacht in 2004, in %. Bron: APS-survey.

POPULAIRSTE SPORTEN

2004		1999	
1	fietsen	1	fietsen
2	wandelen	2	wandelen
3	zwemmen	3	zwemmen
4	fitness	4	voetbal
5	lopen	5	tennis
6	voetbal	6	fitness
7	tennis	7	joggen
8	squash	8	volleybal
9	turnen	9	squash
10	badminton	10	skieën

7.82 Evolutie van de top-10 populairste sporten, in 1999 en 2004. Bron: APS-survey.

deze sporten. De populairste teamsport is en blijft voetbal. Alle sporten worden vaker beoefend door de 14- en 15-jarigen dan door de 16-plussers. Enkel fitness, aerobics en motorsport zijn populairder bij de 16-plussers. Teamsport in clubverband is vooral populair bij jongens, ASO-jongeren en de jongste leeftijdsgroep.

2. Blosscijfers

De **sportfederaties** die door Blosio **erkend** zijn telden in 2003 opnieuw **een miljoen leden**. Dit betekent niet noodzakelijk dat een miljoen Vlamingen lid is. Men kan een lidkaart hebben van meer dan één erkende federatie. Er dient wel rekening mee gehouden dat voetbal niet in de cijfers opgenomen zit.

JONGEREN EN SPORT

	SPORTEN IN CLUBVERBAND	SPORTEN BUITEN CLUBVERBAND MET ANDEREN	SPORTEN BUITEN CLUBVERBAND ALLEEN
Sporten in clubverband	44,7	89,3	51,7
Jongens	48,6	90,8	54,9
Meisjes	40,6	87,7	48,4
BSO	27,2	84,5	48,1
TSO	46,1	89,6	50,6
ASO	54,5	91,6	54,5
14-15 jarigen	52,4	89,0	54,0
16-18 jarigen	39,4	89,4	50,2

7.84 Sportbeoefenaars bij 14-18-jarigen jongeren, in %, in 2003. Bron: TOR-bevraging.

SPORT EN HANDICAP

		LANGDURIGE ZIEKTE/ AANDOENING/HANDICAP		TOTAAL
		JA	NEEN	
Sportvereni- ging of club	geen lid	61,2	51,8	53,7
	vroeger lid	20,2	21,5	21,2
	passief lid	2,5	2,4	2,4
	actief lid	14,6	21,8	20,3
	bestuurslid	1,6	2,6	2,4
Totaal		100	100	100

7.83 Lidmaatschap van een sportvereniging bij personen met een aandoening, langdurige ziekte of handicap in 2004, in %.

Bron: APS-survey.

De voorbije jaren is het ledenaantal **licht gestegen**, vooral dankzij de Vlaamse Tennisvereniging en in mindere mate de Gymnastiek Federatie Vlaanderen. De duidelijke kloof tussen mannen en vrouwen wordt iets kleiner. De ledenaangroei is immers voor 85% aan vrouwen te danken. Het aandeel mannen bedraagt echter nog steeds 55,7%.

Het aandeel van jongeren in het totale ledenbestand bereikt het hoogste peil sinds jaren. Vooral de groep tot 12 jaar doet het heel goed. Tot de grens van 19 jaar neemt het ledenaantal voortdurend toe. Maar de groep tussen 19 en 45 jaar blijkt moeilijk in de clubs te houden.

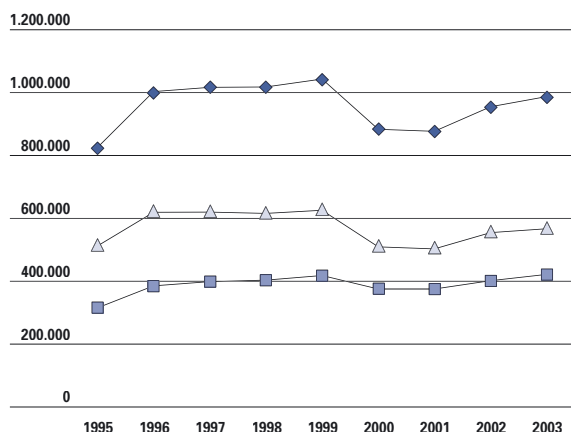
Een andere opvallende vaststelling is ook dat bij de jeugd de meisjes de overhand hebben en hun aantal ook sterker stijgt in alle leeftijdscategorieën dan bij de jongens. Hier lijkt dan ook de reden te liggen voor het geleidelijk dichterbij elkaar komen van

POPULAIRSTE SPORT BIJ JONGEREN

	NEE	IN CLUB- VERBAND	ALLEEN	MET ANDEREN
1 zwemmen	33,2	2,4	11,4	52,9
2 fietsen, wielrennen, mountainbike	39,9	1,0	18,8	40,2
3 lopen	48,9	2,7	23,9	24,5
4 voetbal	50,7	13,6	2,6	33,1
5 wandelen	52,0	0,2	8,7	39,0
6 basketbal	59,0	3,4	3,5	34,1
7 schaatsen	61,9	0,1	1,9	36,1
8 badminton	62,5	2,3	2,0	33,2
9 tennis	67,2	5,8	2,3	24,7
10 tafeltennis	68,0	0,9	1,3	29,7

7.85 Populairste sporten bij 14-18-jarigen jongeren, in %, in 2003. Bron: TOR-bevraging.

LEDEN IN ERKENDE SPORTFEDERATIES

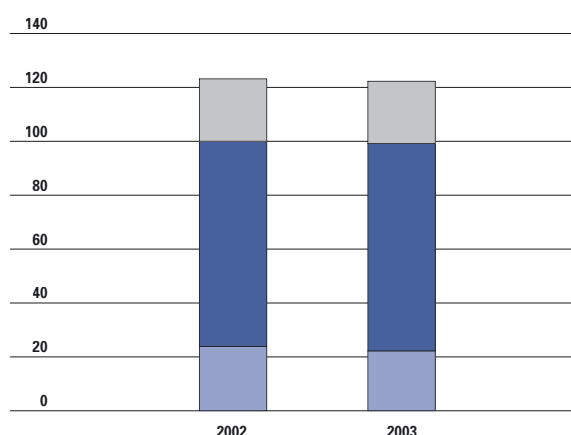

7.86 Evolutie van het aantal aangesloten leden in de sportclubs van de erkende en de gesubsidieerde Vlaamse sportfederaties. Bron: Blosio. *Sinds het jaar 2000 wordt een nieuwe en meer verfijnde meetmethode met een striktere afbakening van het begrip lidmaatschap gehanteerd, vandaar de duidelijke daling in dat jaar.

mannen en vrouwen in het totale ledenbestand. Jaarlijks verengt bijna een kwart van de leden zijn abonnement niet. Die uitstroom wordt gecompenseerd door een even grote instroom. De **drop-out** neemt ernstige proporties aan vanaf 16 jaar. Er lijkt daarmee een verschuiving op te treden van de 12 tot 18-jarigen naar de 16 tot 25-jarigen als voornaamste probleemgroep.

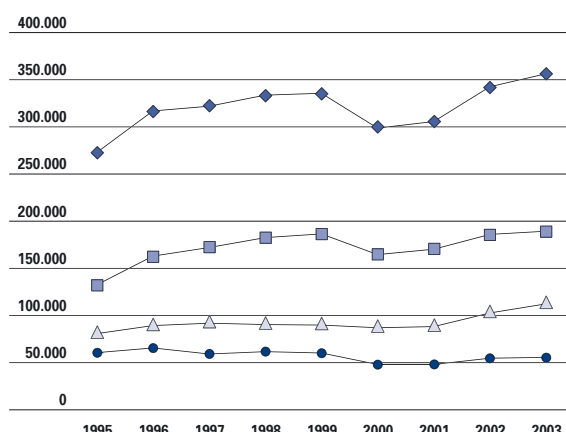
De **gefederaliseerde sportbonden** kennen geleidelijk een verdere toename van hun ledenaantal: van 87.000 in 2001 tot 94.000 in 2003.

LEDENVERLOOP

7.88 Gemiddeld ledenverloop, in %. Bron: Blosio.

JONGEREN IN ERKENDE SPORTFEDERATIES

7.87 Evolutie van het aangesloten kinderen en jongeren in de sportclubs van de erkende en de gesubsidieerde Vlaamse sportfederaties. Bron: Blosio.

3. Internationale vergelijking

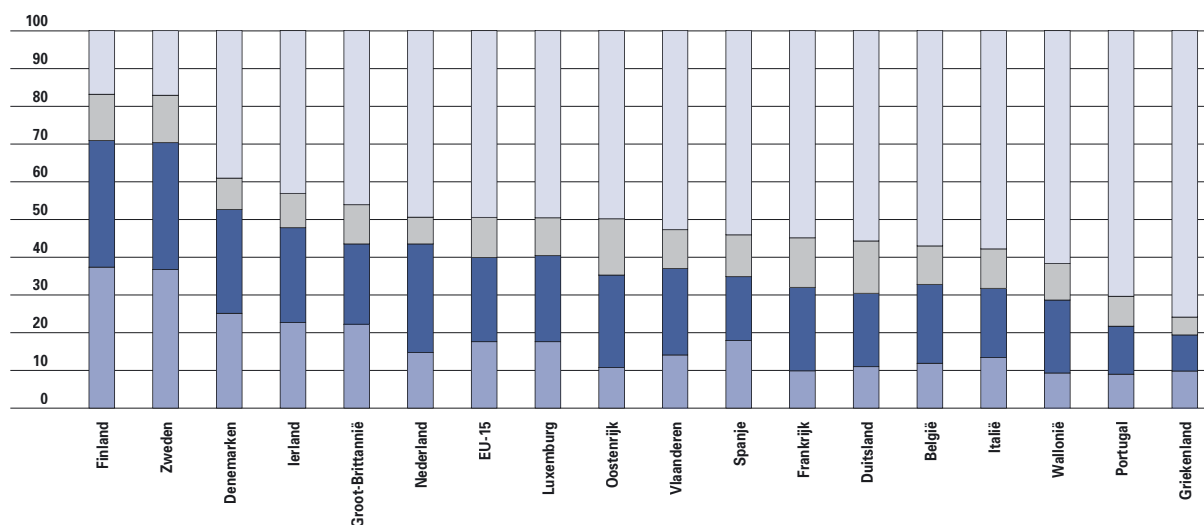
Europees vergelijkend onderzoek toont aan dat de Vlamingen in sportparticipatie een **tussenpositie** innemen. Vlamingen scoren minder goed dan de Scandinavisch landen, Nederland of Groot-Brittannië, maar wel een stuk beter dan de Zuiderse landen, Duitsland of Frankrijk.

Aan de sporters werd ook de vraag gesteld **waar** men zijn **sport** beoefent: 28,8 % doet dit in een sportclub. Dit is boven het Europese gemiddelde maar wel lager dan in de buurlanden Nederland, Duitsland en Frankrijk. Ongeveer 12% trekt naar een fitnesscentrum en eenzelfde percentage naar een sportcentrum. Dit is duidelijk minder dan in veel andere Europese landen. Opvallend is ook het hoge Vlaamse percentage voor de categorie 'elders', wat zoveel betekent als sporten in een niet-georganiseerd verband. Door de beperktheid van de steekproef moet voorzichtig met de conclusies worden omgesprongen.

De gemiddelde Europeaan laat zich heel wat positiever uit over de **waarden** die sport met zich meedraagt dan de Vlaming. Respect voor anderen, wederzijds begrip en tolerantie halen in Vlaanderen het Europees gemiddelde niet. Ook stellingen als 'sport bevordert de dialoog tussen culturen' of 'sport kan elke vorm van discriminatie tegengaan' wordt door de Vlaming minder onderschreven. De Vlaming blijkt met andere woorden niet erg overtuigd van de integratieve kracht van sportbeoefening.

Het belang van **meer sport op school**, een belang-

SPORT IN EUROPA

7.89 Vergelijking van regelmatige sportbeoefening in Europa, in 2003, in %. Bron: Eurobarometer 60.
Opmerking: de steekproefomvang en de respons nopen tot enige voorzichtigheid bij de interpretatie

minder vaak / nooit
1 tot 3 keer per maand
1 tot 2 keer per maand
3 keer per week of meer

PLAATS VAN SPORTBEOEFENING

	IN CLUB	FITNESS-CENTRUM	IN SPORT-CENTRUM	OP SCHOOL/UNIVERSITEIT	ERGENS ANDERS
Nederland	42,7	19,5	18,8	6,6	33,8
Duitsland	36,4	19,1	8,4	9,2	41,3
Denemarken	33,4	13,3	11,9	8,1	49,1
Frankrijk	31,6	8,1	8,7	6,2	51,6
Ierland	30,9	21,5	18,6	8,7	37,4
Vlaanderen	28,8	12,1	11,7	6,0	52,3
Oostenrijk	26,6	14,3	4,1	6,4	58,0
België	25,3	12,8	13,7	6,4	49,1
Luxemburg	24,8	14,5	10,6	8,6	52,5
EU-15	23,3	19,4	14,8	7,7	49,5
Wallonië	21,1	11,4	17,9	7,3	44,7
Finland	19,8	14,9	7,4	7,3	73,3
Groot-Brittannië	15,1	23,2	20,0	7,7	48,3
Portugal	12,8	26,0	15,2	17,2	35,5
Griekenland	12,1	38,1	18,8	10,9	25,5
Spanje	10,3	30,1	24,8	10,3	38,2
Zweden	9,4	23,6	19,1	4,0	66,7
Italië	5,3	23,6	30,5	4,3	46,1

7.90 Europese vergelijking van de plaats van de sportbeoefening, in 2003, in %. Bron: Eurobarometer 60.

rijke beleidsprioriteit, wordt dan weer wel door een overgrote meerderheid van de Vlamingen erkend. Hetzelfde geldt voor het belang van sportbeoefening in de strijd tegen sedentaire leefgewoontes. Als belangrijkste **voordelen** van sportbeoefening schuift men dan ook gezondheid en ontspanning naar voren. Ook het ontmoeten van nieuwe kennis en het samen zijn met vrienden vormen een belangrijke motivator.

PROMOTIE VAN WAARDEN

	VLAANDEREN	EU15
Inspanning	51,1	40,9
Vriendschap	47,6	44,1
Discipline	41,9	47,7
Fair play	37,2	35,4
Je aan regels houden	32,0	35,3
Zelfcontrole	29,1	37,1
Respect voor anderen	25,0	35,2
Tolerantie	24,8	31,1
Solidariteit	21,8	20,5
Wederzijds begrip	14,6	20,2
Gelijkheid	13,9	17,7

7.91 Europese vergelijking van de waarden die door sport gepromoot worden, in 2003, in %. Bron: Eurobarometer 60.

OPVATTINGEN OVER SPORT

	Vlaanderen	EU15
Dialogoog tussen culturen	59,8	81,1
Meer tijd aan sport in school	78,1	77,5
Betere samenwerking tussen onderwijs en sportorganisaties nodig	80,2	78,8
Meer tussenkomst van Europese Unie in sportzaken	61,5	52,8
Actief promoten van onderwijs door sport door EU	67,3	67,4
EU moet deelnemen aan gevecht tegen doping	88,1	86,2
Sport kan elke vorm van discriminatie bestrijden	45,6	59,3
Meer samenwerking tussen EU en nationale sportorganisaties en overheden	64,2	64,9
Sport maakt het makkelijk tegen sedentaire gewoonten te vechten	89,3	81,9
Het is gemakkelijk een balans te vinden tussen sport en andere vrijetijdsactiviteiten	73,2	70,5
De promotie van ethische en sociale waarden zou een prioriteit moeten zijn voor de EU	46,7	61,5

7.92 Europese vergelijking van de stellingen over sport, % dat geneigd is akkoord te gaan, in 2003. Bron: Eurobarometer 60.

4. Jeugdsport

Jeugdsport stimuleren was de voorbije jaren een belangrijk aandachtspunt voor het beleid. Scholen kunnen hierbij een belangrijke partner zijn. Het aantal **scholen** dat deelneemt aan schoolsportacties bleef min of meer constant. Het aantal deelnemers steeg, ook in het secundair onderwijs dat geen makkelijke doelgroep vormt.

Lokale samenwerkingsverbanden tussen de scholen, de sportclubs en de gemeentelijke sportdienst trachten jongeren tot sporten te verleiden. In 2003 namen 228 gemeenten deel aan het 'Contract

JeugdSport'. In het opstartjaar 2000 waren dat er 197. De nieuwe beleidsnota voorziet geen verderzetting van dit project.

5. Sportpromotie

Promotie is een belangrijk middel om jongeren aan te zetten de sportschoenen aan te doen. In 2003 werd 8,8 miljoen euro aan sportpromotie besteed.

Sportaanbod

De sportclubs wil men nadrukkelijker ondersteunen, in ruil moeten de sportclubs dan wel kwaliteit bieden. Dat moet de sportparticipatie verhogen en drop-out van jongeren tegengaan. Door de kwaliteit

VOORDELEN VAN SPORTEN

	VLAANDEREN	EU15
Gezondheid verbeteren	71,2	79,8
Relaxen	63,1	48,0
Plezier maken	47,1	47,8
Fysieke prestatie	45,7	47,6
Met vrienden samen zijn	38,5	39,9
Nieuwe kennissen	35,0	24,6
Competitiegeest	19,8	15,6
Zelfvertrouwen verbeteren	15,9	26,9
Nieuwe vaardigheden ontwikkelen	15,6	20,2
Objectieven bereiken	13,7	21,0
Karakter opbouwen	11,9	14,9
Andere culturen ontmoeten	5,4	11,4
Integratie van minderbedeelden	5,2	10,8

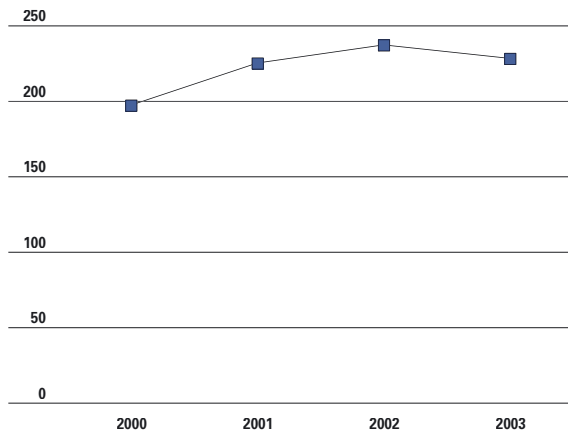
7.93 Europese vergelijking van opvattingen over de voordelen van sport, Vlaanderen versus EU 15, in 2003, in %. Bron: Eurobarometer 60.

SCHOOLSPOORT

	2000	2001	2002	2003
Naar onderwijsniveau (aantal scholen)	3.586	3.589	3.573	3.517
basisonderwijs	2.379	2.380	2.384	2.368
BLO	208	213	212	207
secundair	877	875	858	823
BUSO	122	122	119	119
Naar onderwijsniveau (aantal deelnemende jongeren)	850.119	902.090	938.844	967.459
basisonderwijs	689.564	740.047	777.889	787.285
secundair	160.555	160.074	160.955	180.174

7.94 Evolutie van het aantal deelnemende scholen en jongeren aan de schoolsportacties. Bron: Bloso.

JEUGDSPORT

7.95 Evolutie van het aantal Contracten JeugdSport. Bron: Bloso.

van het sportaanbod te verhogen kunnen clubs ook beter concurreren met andere vrijetijdsbestedingen.

1. De sportclubs

Met 20.147 sportclubs en 3.714 sociaal-culturele sportverenigingen beschikt Vlaanderen over een heel dicht netwerk van 3 tot 4 sportverenigingen per 1.000 inwoners, afhankelijk van het al dan niet meenemen van de sociaal-culturele clubs. De Vlaamse cijfers komen daarmee boven de Nederlandse of de Duitse uit.

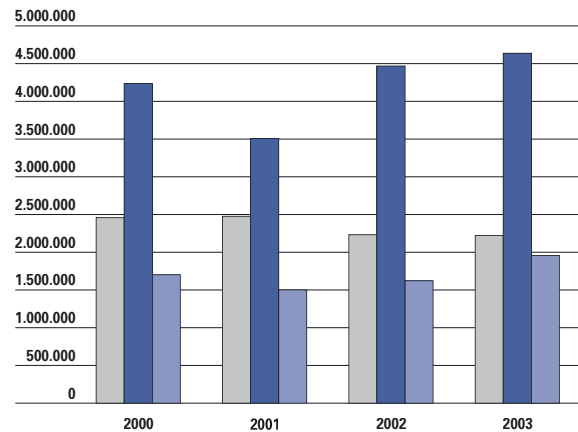
Dit is opvallend omdat in het vorige deel werd vastgesteld dat in deze landen meer mensen actief lid zijn van een sportvereniging. De verklaring hiervoor is dat er in Vlaanderen weliswaar **veel clubs** zijn, maar met **weinig leden**. Bijna de helft van de clubs blijkt minder dan 60 leden te tellen en een vijfde heeft zelfs minder dan 20 leden. Waarmee Vlaanderen zowat de kleinste sportclubs van Europa

SPORTCLUBS

	SPORTCLUBS	SOCIO-CULTURELE SPORT-VERENIGINGEN	TOTAAL
Antwerpen	4.856	824	5.680
Limburg	4.053	726	4.779
Oost-Vlaanderen	4.212	693	4.905
Vlaams-Brabant	3.121	586	3.707
West-Vlaanderen	3.656	874	4.530
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	249	11	260
Vlaanderen	20.147	3.714	23.861

7.97 Aantal sportclubs naar provincie, in 2004. Bron: Bloso.

SPORTPROMOTIE

7.96 Evolutie van het sportpromotiebudget, in euro. Bron: Bloso.

heeft. Het aantal sportclubs waar je terecht kan voor meerdere sporttakken (omnisport) is beperkt tot 11%. 89% van de sportclubs biedt slechts één sporttak (unisport) aan.

Veel sportclubs blijken te kampen met een chronisch **gebrek** aan enerzijds **vrijwilligers** (50% van de sportclubs) en anderzijds **gekwalificeerde trainers**. Meer dan de helft van de trainers heeft geen sporttechnisch diploma. Een gebrek aan infrastructuur hindert de clubs in hun groeiplannen. Fusies om deze tekorten in de toekomst weg te werken lijken dan ook aangewezen.

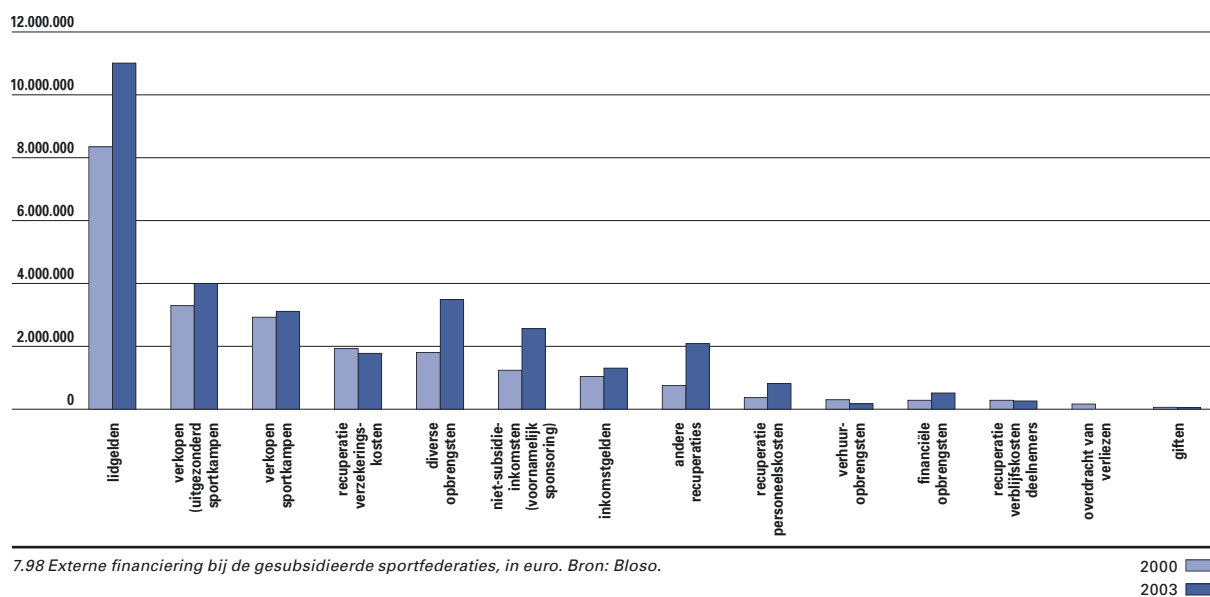
De vorige legislatuur legde meer verantwoordelijkheid bij de sportfederaties. De beoogde **responsabilisering** van de **sportfederaties** blijkt te werken, afgaande op het stijgend bedrag van externe financiering.

In 2004 bedroeg het gemiddelde lidgeld van een sportclub voor de volwassenen 85 euro en voor de jongeren 62 euro. Dit is gering in verhouding tot andere vormen van vrijetijdsbesteding. Het grootste deel van de clubinkomsten komt uit **lidgelden**.

Samen met inkomsten uit sponsering, kantine en nevenactiviteiten vertegenwoordigen ze driekwart van alle inkomsten. Subsidies vormen slechts 6% van de inkomsten. Vanuit de wetenschap dat de globale subsidie aan sportclubs 7 miljoen euro bedraagt, kan men de totale inkomsten van de sportclubs op 117,5 miljoen euro schatten.

De **Vlaamse sportclubs** zouden 27.000 bezoldigde medewerkers en 306.000 vrijwilligers tellen. Slechts 71% van de sportclubs beschikt over minstens 1 trainer en slechts 42% heeft een jeugdtrainer. Van al deze trainers blijkt 53% niet sporttechnisch gediplo-

EXTERNE FINANCIERING SPORTFEDERATIES

7.98 Externe financiering bij de gesubsidieerde sportfederaties, in euro. Bron: Blosio.

2000
2003

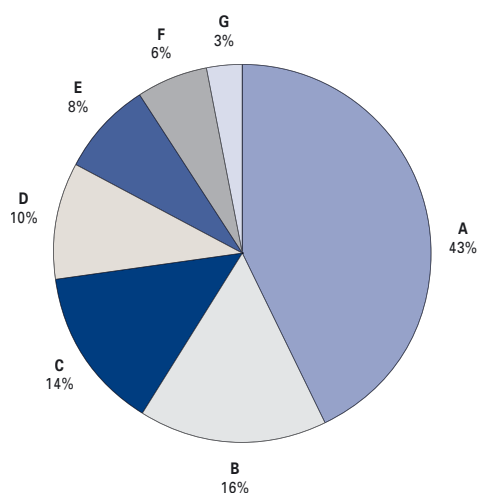
meer. Bij de jeugdtrainers loopt dit op tot 55%.

2. Sportraden en sportdiensten

In 1999 had 88% van de Vlaamse gemeenten een **autonome sportraad**. In 2003 was dit reeds 93%. Ook het aantal **erkende sportdiensten** kende een

lichte stijging. Hoewel er hier wel een grilliger verloop was omdat sommige sportdiensten een tijdje geschorst werden na het striktere decreet van 1995. In 2003 waren er 168 erkende gemeentelijke sportdiensten waarvan 155 gesubsidieerd. Daarnaast zijn er nog vijf provinciale sportdiensten (1 per provincie) en een sportdienst van de Vlaamse Gemeenschapscommissie. Voor het lokaal sportbeleid zijn dit uiteraard gunstige evoluties. Uit een

INKOMSTEN VAN SPORTCLUBS

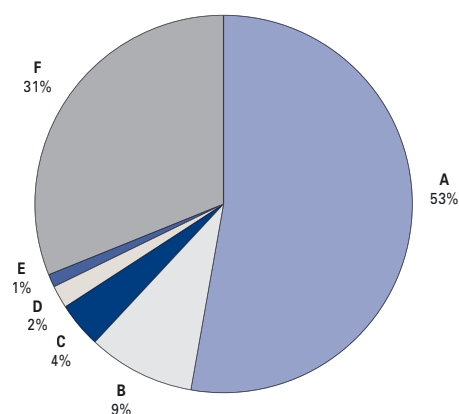

7.99 Verhouding van de inkomststromen van de sportclubs, in 2004.

Bron: Blosio.

lidgeld A
kantine en nevenactiviteiten B
sponsoring C
evenementen D
andere E
subsidie F
inkom G

TRAINERS

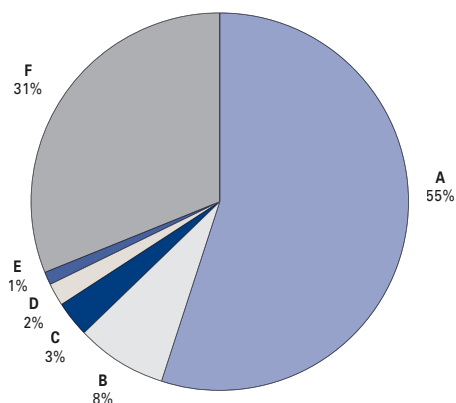

7.100 Verhouding trainers volgens diploma bij sportclubs die minimaal één trainer noteerden (71% of 2.986 van de 4.205 bevraagde clubs), in 2004.

Bron: Blosio.

niet-geïndiceerden A
regentat LO B
licentiaat LO C
regentat LO + VTS D
licentiaat LO + VTS E
VTS of gelijkgesteld F

JEUGDTRAINERS

7.101 Verhouding jeugdtrainers volgens diploma bij sportclubs die minimaal 1 jeugdtrainer noteerden (42% of 1.760 van de 4.205 bevraagde clubs), in 2004. Bron: Bloso.

niet gediplomeerden A
regentaat LO B
licentiaat LO C
regentaat LO + VTS D
licentiaat LO + VTS E
VTS of gelijkgesteld F

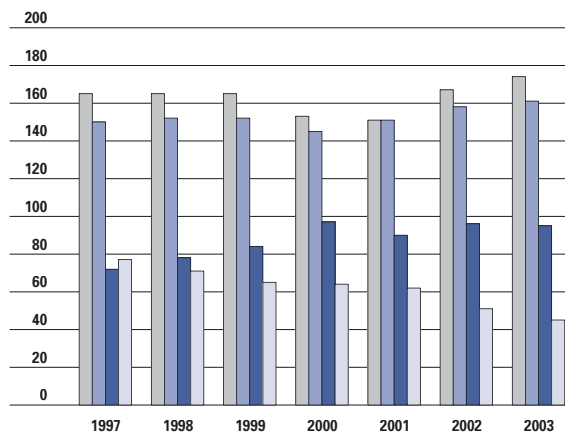
recente bevraging van de sportclubs blijkt dat 69% tevreden is over de samenwerking met de gemeentelijke sportdienst en 70% over de samenwerking met de sportraad. Over de inbreng van hun federatie is 90% van de sportclubs positief.

3. Sportkaderopleiding

De **Vlaamse Trainersschool** (VTS) speelt een belangrijke rol in de verbetering van het sportaanbod. Het aantal begeleiders dat ze opleiden en bijscholen op sporttechnisch en bestuurlijk (sportfunctionaris) vlak daalt, maar ligt nog steeds hoger dan in 2000. Een verklaring voor deze daling zit in de **modulaire organisatiestructuur** die in 2002 werd ingevoerd. Mensen die met succes een module hebben afgelegd maar hun opleiding nog niet voltooid hebben zitten nog niet in de cijfers. Dit is ook te zien aan het aantal cursisten dat in stijgende lijn zit.

Het aantal personen dat **een bijscholing** volgt, blijft eveneens verder stijgen.

SPORTDIENSTEN

7.103 Evolutie van het aantal erkende,

erkende sportdiensten
gesubsidieerde en niet-erkende gesubsidieerde sportdiensten
sportdiensten. gemeenten met een niet-erkende sportdienst
Bron: Bloso. gemeenten zonder sportdienst

De bijscholing van medewerkers van de sportdiensten en sportfederaties drijft de kwaliteit op. Een vergelijking in de tijd kan momenteel niet ver doorgetrokken worden omdat sinds 2002 enkel de erkende uren worden geregistreerd. In 2003 kende het aantal uren gevolgd door zowel de sportdiensten als de gesubsidieerde sportfederaties een aanzienlijke stijging.

4. Sportkampen

Ook de sportkampen georganiseerd door **Bloso** en door de **gesubsidieerde federaties** verhogen de kwaliteit van het sportaanbod. De sporttechnische begeleiding in deze sportkampen gebeurt immers steeds door gekwalificeerde lesgevers. Het aantal Bloso-sportkampen steeg in 2003 aanzienlijk. Logischerwijze nam ook het aantal deelnemers toe. Bij de gesubsidieerde sportfederaties was er daarentegen een daling.

Ook de gesubsidieerde gemeenten organiseren sportkampen. Deze gegevens vallen echter nauwelijks te vergelijken in de tijd bij gebrek aan een verplichte registratie. In 2003 organiseerden de

SPORTRADEN

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Autonome sportraad erkend door de gemeente	265	270	270	270	270	275	281	288
Niet-autonome sportraad	19	20	23	24	21	21	16	10
Gemeenten zonder adviesorgaan sport	24	18	15	14	17	12	11	10

7.102 Gemeentelijke sportraden. Bron: Bloso.

VLAAMSE TRAINERSCHOOL

	2000	2001	2002	2003
Aantal door VTS opgeleide en bijgeschoolde gekwalificeerde begeleiders op sporttechnisch en bestuurlijk (sportfunctionaris) vlak	2.802	3667	3994	3147
NAAR NIVEAU				
niveau Trainer A	150	229	180	146
niveau Trainer B	446	676	477	232
niveau Initiator	2.206	2762	3337	2769
NAAR SOORT				
gediplomeerden VTS-opleidingen	1.636	1770	1563	1547
gediplomeerden erkende opleidingen	1.007	968	1084	1304
gediplomeerden assimilaties en inschalingen	159	929	1347	296
Aantal personen die een VTS- of erkende bijscholing hebben gevolgd	1.486	3.177	3.559	4.104
Aantal personen die geslaagd zijn voor een opleidingsmodule				
	niveau Initiator		1.051	899
	niveau Trainer B		286	569
	niveau Trainer A		185	423
	sportfunctionaris		131	121
	totaal		1.653	2.012

7.104 Kerncijfers Vlaamse Trainerschool. Bron: Bloso.

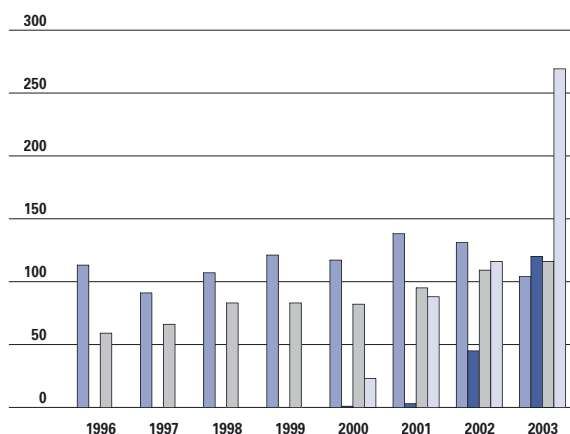
gesubsidieerde gemeentelijke sportdiensten

3.577 sportkampen (beperking tot 5 dagen kampen) met in totaal 102.085 deelnemers.

5. Sportinfrastructuur

Vlaanderen telt momenteel meer dan **18.000 sportaccommodaties** die publiek toegankelijk zijn. Er zijn 4.660 sportlokalen, 11.161 openluchtportvelden en 1.219 sporthallen, waarvan 1.018 traditionele sporthallen en 201 permanente tennishallen.

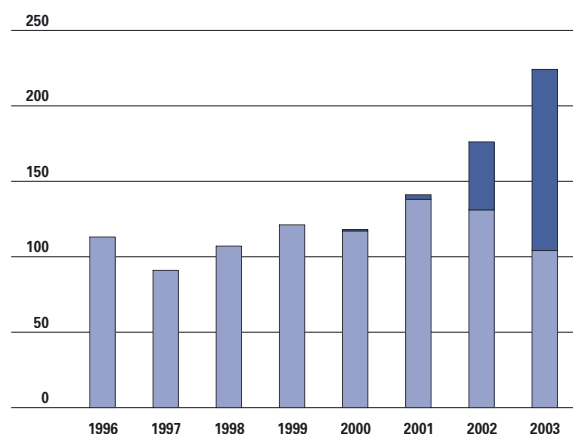
CURSUSORGANISATIES

7.105 Aantal cursusorganisaties. Bron: Bloso.

VTS-cursussen
VTS-modules
erkende cursussen
bijscholingen

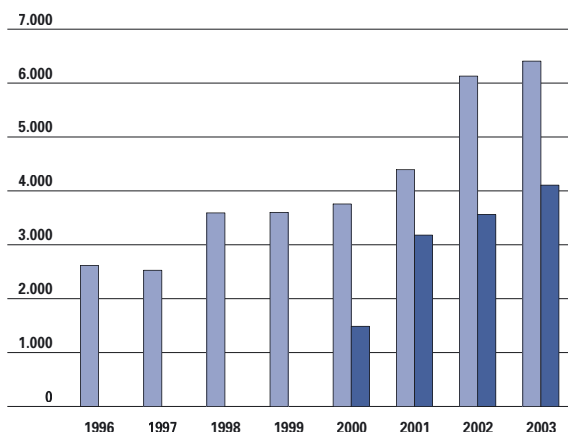
VTS-ORGANISATIES

7.106 Aantal organisaties van de Vlaamse Trainerschool (VTS), cursussen of modules. Bron: Bloso.

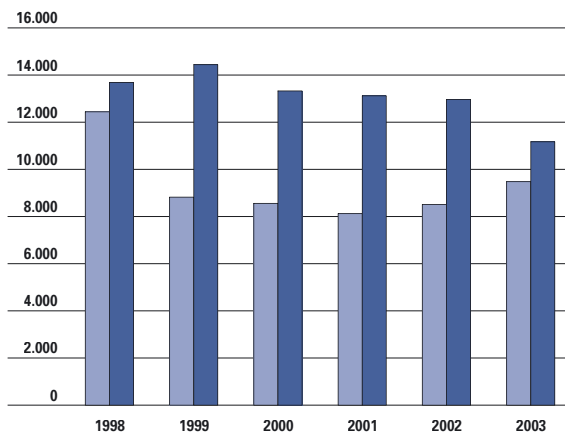
VTS-modules
VTS-cursussen

DEELNEMERS OPLEIDINGEN

7.107 Aantal deelnemers aan cursussen en bijscholingen. Bron: Bloso.

DEELNEMERS SPORTKAMPEN

7.108 Aantal deelnemers aan sportkampen van Bloso en de gesubsidieerde federaties. Bron: Bloso.

SPORTACCOMMODATIE

	2000	2004
Sporthal	1.198	1.219
Sportlokaal	4.705	4.660
Open lucht sportveld	11.388	11.161
Totaal	17.291	17.040
Totale sportaccommodatie*	18.788	18.558

*sporthal, sportlokaal, overdekt zwembad, open lucht zwembad, open lucht sportveld, sportcentrum, piste, manège, watersportcentrum

7.109 Evolutie van de sportaccommodatie, van 2000 tot 2004. Bron: Bloso.

Van die traditionele sporthallen zijn er 343 eigendom van de scholen. Een derde daarvan wordt enkel open gesteld voor de scholen zelf. De nieuwe beleidsnota Sport stelt 0,2m² sporthal-

oppervlakte per inwoner als norm. Vanuit die norm is 23% van de gewenste sporthaloppervlakte nog niet gerealiseerd, goed voor een extra 270.964 m². Van de sportschepenen zegt 40% met een structureel tekort te kampen aan overdekte sportinfrastructuur en daarnaast spreekt nog eens 31% van een periodiek tekort.

Van alle sportclubs zegt 34% een **tekort aan sportinfrastructuur** te voelen. Dit tekort is groter voor de competitiesportclubs (43%), de middelgrote (45%) en grote sportclubs (49%) dan bij de kleine sportclubs (23%). Er is volgens de clubs vooral een tekort aan overdekte sportvelden.

Van de sportclubs met een gebrek aan infrastructuur bevestigt 80% dat dit een hinder vormt voor hun groeiplannen en 66% zou meer leden toelaten mochten er meer uren ter beschikking komen.

UREN OPLEIDING

	2002	2003
Door sportdiensten	1.145	1.578
gesubsidieerde gemeentelijke sportdiensten	1.054	1.456
gesubsidieerde provinciale sportdiensten	71	109
gesubsidieerde sportdienst van de Vlaamse Gemeenschapscommissie	20	13
Door gesubsidieerde sportfederaties	1.671	2.131
door administratieve verantwoordelijken van gesubsidieerde sportfederaties	442	461
door sporttechnische verantwoordelijken van gesubsidieerde sportfederaties	650	864
door bestuurders van gesubsidieerde sportfederaties	579	806
Totaal	2.816	3.709

7.110 Aantal uren opleiding/vorming/bijsholing op bestuurlijk, sporttechnisch en administratief vlak georganiseerd/gevolgd door gesubsidieerde sportfederaties en gesubsidieerde gemeenten. Bron: Bloso.

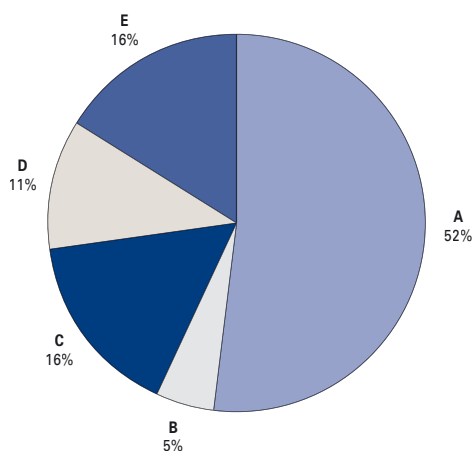
Topsport

De Vlaamse overheid wil een topsportklimaat creëren waarin de voorwaarden om sportief talent te laten ontwikkelen optimaal zijn. Het doel is dat Vlaanderen op middellange termijn betere topsportresultaten op internationaal niveau behaalt. Daarbij worden hoge verwachtingen gesteld in de topsportscholen.

Vlamingen halen met de regelmaat van de klok het podium in tennis, veldrijden, motorcross, eendagswedstrijden wielrennen en triatlon. Maar over het algemeen scoort de Vlaamse topsport laag. Nederland en Australië bijvoorbeeld hebben zwaar geïnvesteerd in topsport en bewezen dat topsport maakbaar is. Op de Olympische Spelen van Athene (2004) bestond de Belgische delegatie uit 51 topsporters. Van deze groep waren er 43 Vlamingen, waarvan 41 een contract bij Bloso hadden. In verhouding met landen die ons welvaartspeil halen, kwamen deze atleten met opvallend **weinig olympische medailles** naar huis.

De **topsportscholen** bieden talentvolle jonge topsporters de kans om topsport en studies te combineren. In het schooljaar 2004-2005 tellen de acht topsportscholen samen 450 leerlingen waarin 17 Vlaamse sportfederaties vertegenwoordigd zijn. De verhouding tussen leerlingen in een **topsport-school** en uitgereikte **topsportstatuten** zit in stijgende lijn. Aanvankelijk was dit maar een verhouding van één op twee. Dit is ondertussen geëvolueerd naar bijna 80%.

GEBREK AANBOD

- A er is onvoldoende overdekte infrastructuur
- B er zijn veel eigen activiteiten van de sportdienst
- C schoolinfrastructuur naschools onvoldoende benut
- D infrastructuur wordt niet optimaal gebruikt
- E andere

7.111 Waaraan is het tekort aan beschikbare uren volgens de sportclubs te wijten? Bron: Bloso.

De middelen voor topsport stijgen sinds 1999. De nieuwe beleidsnota wijst nog op een aantal hindernissen: een gebrek aan internaten, aan coördinatoren in de topsportscholen en aan zelfstudiepakketten.

MEDAILLES OP OLYMPISCHE SPELEN

	POPULATIE *1000	BBP/INWONER \$	TOTAAL AANTAL MEDAILLES TIJDENS 4 OLYMPISCHE ZOMERSPELEN (BARCELONA, ATLANTA, SYDNEY, ATHENE)	TOTAAL AANTAL MEDAILLES TIJDENS 3 OLYMPISCHE WINTERSPELEN (SALT LAKE CITY, NAGANO, LILLEHAMER)
Australië	19.358	23.300	174	4
Nederland	15.981	24.400	81	23
Canada	31.593	24.800	66	45
Griekenland	10.624	17.200	39	0
Zweden	8.875	22.000	39	12
Noorwegen	4.503	27.700	30	76
Zwitserland	7.283	28.600	22	27
Denemarken	5.353	25.500	26	1
België	10.259	25.300	17	1
Finland	5.176	22.900	15	25
Oostenrijk	8.151	25.000	13	44
Israël	5.938	18.900	6	0

7.112 Medailles op de olympische spelen in vergelijking met landen met een vergelijkbare welvaart. Bron: beleidsnota Sport 2004-2009.

TOPSPORTSCHOLEN

	2003-2004	2002-2003	2001-2002	2000-2001	1999-2000	1998-1999
Aantal participerende sportfederaties in topsportscholen	17	16	14	14	14	12
Sportfederatie						
voor topsport erkend en gesubsidieerd	14	13	9	9	9	9
niet voor topsport erkend en gesubsidieerd	3	3	5	5	5	3
Leerlingen in Topsportschool						
man	318	324	278	242	240	127
vrouw	131	130	112	84	101	74
Uitgereikte topsportstatuten						
man	380	383	358	327	340	265
vrouw	190	185	174	151	158	134

7.113 Kerncijfers van de topsportscholen. Bron: Bloso.

Sportintegriteit

Een belangrijke centrale doelstelling naast het verhogen van de sportdeelname in kwaliteitsvolle omstandigheden en het creëren van een gunstig topsportklimaat is de vrijwaring van deze sportbeoefening op alle niveaus. Sport moet zowel gezond als fair blijven, daarom dat ook een efficiënt en transparant anti-dopingbeleid een belangrijke peiler is in de vrijwaring van de integriteit van de sportbeoefening.

De Europese peiling Eurobarometer stelde ook vragen rond de voornaamste bezorgdheden die men heeft bij sportbeoefening. **Doping** wordt als voornaamste bezorgdheid vermeld en Vlamingen vermeldden dit zelfs vaker dan het Europese gemiddelde.

In Vlaanderen testen mannelijke sporters ongeveer drie maal meer positief dan vrouwelijke. Daarnaast valt op dat oudere sporters, vooral mannelijke 50plussers en vrouwelijke 40-plussers, drie maal

meer positief testen dan de jongere sporters. In het wielrennen is het aantal positieven, in vergelijking met 2003, gezakt van 11,9 naar 6,8 procent.

Cannabis is verantwoordelijk voor 29% van alle positieve gevallen. De kans is reëel dat het in het merendeel van de gevallen gaat om occasioneel gebruik buiten de competitie. Cannabis blijft niettemin volgens de nieuwe WADA-lijst verboden bij controles binnen wedstrijdverband. Sporters moeten hierover beter geïnformeerd worden.

Anabolica vinden vooral hun afnemers in bodybuilding en wielrennen. Corticoiden worden vaak onachtzaam toegediend door artsen tijdens een orthopedische behandeling, zonder dat er een attest wordt afgeleverd. Sporters durven soms te vergeten die behandeling te vermelden tijdens de dopingcontrole wat tot een positieve plas leidt.

Sinds mei 2004 kan het dopingcontrolelaboratorium in Gent EPO opsporen. Vijf sporters werden in 2004 positief bevonden bij controles door de Vlaamse Gemeenschap.

DOPING

	VROUWEN	POSITIEF	% POSITIEF	MANNEN	POSITIEF	% POSITIEF	TOTAAL	POSITIEF	% POSITIEF
Aantal gecontroleerden	306	7	2,3	1869	118	6,3	2175	125	5,7
tot 20 jaar	89	2	2,2	357	12	3,4	446	14	3,1
21-30 jaar	155	3	1,9	995	63	6,3	1150	66	5,7
31-40 jaar	41	1	2,4	367	28	7,6	408	29	7,1
41-50 jaar	19	1	5,3	107	7	6,5	126	8	6,3
ouder dan 50 jaar	2	0	0,0	43	8	18,6	45	8	17,8
Totaal	612	14	2,3	3738	236	6,3	4350	250	5,7

7.114 Aantal gecontroleerden en positieven naar geslacht en leeftijd, in 2004. Bron: team Medisch Verantwoord Sporten.

DOPING NAAR SPORTTAK

SPORT	2004			2003		
	CONTROLES	POSITIEF	% POS	CONTROLES	POSITIEF	% POS
Wielrennen	677	46	6,8	612	73	11,9
(Kick)boksen	135	21	15,5	87	11	12,6
Bodybuilding	36	9	25,0	20	6	30,0
Voetbal/zaalvoetbal	302	7	2,3	391	18	4,6
Gewichtheffen/powerliften	80	7	8,8	56	6	10,7
Atletiek	205	5	2,4	227	8	3,5
Basketbal	114	4	3,5	114	8	7,0
Volleybal	54	3	5,5	80	1	1,3
Ijshockey	30	3	10,0	20	1	5,0
Duathlon	60	2	3,3	65	1	1,5
Vechtsporten	57	2	3,5	64	4	6,3
Triathlon	30	2	6,6	0	0	0,0
Korfbal	26	2	3,8	10	1	10,0
Baseball	20	2	10,0	26	3	11,5
Hockey	20	2	10,0	20	0	0,0
Paardenrensport	6	2	33,3	18	7	38,9
Motorcross	36	1	2,7	24	1	4,2
Zwemmen	30	1	3,33	53	1	1,9

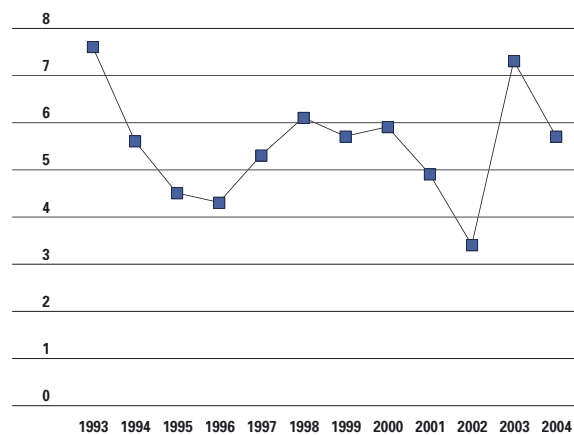
7.115 Doping naar sporttak. Bron: team Medisch Verantwoord Sporten.

BEZORGHEID

	Vlaanderen	EU 15
Doping	80,4	73,5
Overconsumptie van voedsel supplementen	25,1	27,6
Corruptie	33,7	41,5
Exploitatie van kinderen	24,3	37,0
Exploitatie van mensen uit derde wereld	23,7	20,7
Overtraining	23,8	25,2
Kindermisbruik	22,6	39,3
Geweld	32,8	40,2
Discriminatie	15,7	25,6
Teveel nadruk op geld	58,0	54,8

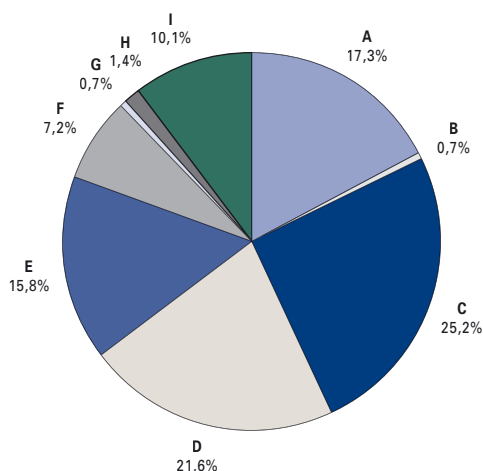
7.116 Belangrijkste bezorgdheden rond sport, in %.
Bron: Eurobarometer 60 (2003).

PERCENTAGE DOPINGOVERTREDERS

7.117 Percentage dopingovertreders (aantal overtreders/ aantal gecontroleerden). Bron: team Medisch Verantwoord Sporten.

DOPINGSUBSTANTIE

7.118 Positieven naar dopingsubstantie, in %
(n=125), in 2004.

Bron: team Medisch Verantwoord Sporten.

stimulantia	A
narcotica	B
cannabis	C
anabolica	D
corticosteroiden	E
peptidehormonen	F
betablokkers	G
diuretica	H
weigering	I

VOOR MEER INFORMATIE

- Syntheserapport 2004, steunpunt Sport, Beweging en Gezondheid.
- Hervé Van der Aerschot, Chris Massez, Steven Bruselle, André Van Lierde, Evolutie van het aantal leden van de Vlaamse sportfederaties (1996-2003), Bloso, 2005.
- André Van Lierde en Tom Willems, Hoe goed zit het met de Vlaamse sportclubs?, Bloso, 2005.
- Jeroen Scheerder, Spelen op het middenveld: vrijetijdsport als ontspanning, ontplooiing en ontmoeting, lannoo, 2004.
- Scheerder, J., Pauwels, G., Vanreusel, B., Vlaanderen sportief gespeeld: wie participeert niet? Ontwikkelingen in en determinanten van (club)sportiviteit in Vlaanderen gespeeld!, MVG, 2003.
- Scheerder, J., Pauwels, G., Stativaria 26: Vlaanderen sportief gespeeld!, MVG, 2002.
- www.bloso.be
- www.dopinglijn.be
- www.gezondsporten.be

WOORDENLIJST

- **Initiator/jeugd sportbegeleider (niveau 1)** De doelstelling van de opleiding is het leren aanleren van de basistechnieken met accent op de jeugd en op de recreatieve sportbeoefening (niet competitief).
- **Trainer B (niveau 2)** Technische vervolmaking kunnen geven en training voor de jeugd. (Beginnend-competitief of prestatiegericht met accent op de jeugd).
- **Trainer A (niveau 3)** Training kunnen geven voor alle clubniveaus (competitief of prestatiegericht met blijvende aandacht voor de jeugd).